

Νικόλαος Δ. Βραχνής

Εφτασε η ώρα για ένα Εθνικό Κέντρο Δωρεάς Εμβρύων στην Ελλάδα;

Ο αναπληρωτής καθηγητής Μαιευτικής Γυναικολογίας και πρόεδρος της Εθνικής Αρχής Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής μιλάει στα «ΝΕΑ» για τη νέα κοινωνική συνθήκη με τα χιλιάδες κρυσσυντηρημένα έμβρυα στη χώρα μας και πώς θα μπορούσαν να βοηθηθούν χιλιάδες ζευγάρια που θέλουν να γίνουν γονείς

Ο διάλογος για ένα σημαντικό επιστημονικό και κοινωνικό θέμα ανοίγει δειλά (και) στη χώρα μας και αφορά την ανάπτυξη Εθνικού Κέντρου Δωρεάς Εμβρύων στην Ελλάδα. Ο αναπληρωτής καθηγητής Μαιευτικής Γυναικολογίας και πρόεδρος της Εθνικής Αρχής Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής, Νικόλαος Δ. Βραχνής, στη συνέντευξη που παραχωρεί στα «ΝΕΑ» αναλύει τι ισχύει στο εξωτερικό, τα αποτελέσματα σχετικών μελετών και τις διαθέσιμες επιλογές.

Ποιο είναι το ζήτημα που έχει ανακύψει με τον αυξανόμενο αριθμό κρυσσυντηρημένων εμβρύων;

Η αλματώδης ανάπτυξη του πεδίου της ιατρικής υποβοηθούμενης αναπαραγωγής τόσο στη χώρα μας αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο είναι πλέον γεγονός. Ενδεικτικά, ο αριθμός κύκλων εξωσωματικής γονιμοποίησης στην Ελλάδα για το έτος 2020 αυξήθηκε σε 37.000 με συνεχώς αυξητική τάση.

Τα τελευταία χρόνια, μέσω της υλοποίησης των εμβρύων κάθε υποβοηθούμενου ζευγαριού έχει τη δυνατότητα να κρυσσυντηρήσει έμβρυα για μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς καμία επίδραση στην ποιότητά τους. Ένα από τα ζητήματα που έχει ήδη ανακύψει και θα γίνεται πιο έντονο τα επόμενα χρόνια αφορά τα έμβρυα τα οποία δημιουργούνται μετά από έναν κύκλο εξωσωματικής και δεν μεταφέρονται στο ενδομήτριο περιβάλλον, επειδή τα υποβοηθούμενα πρόσωπα ολοκληρώνουν την προσπάθειά τους με μικρότερο αριθμό εμβρύων. Υπάρχουν στατιστικά στοιχεία που υποστηρίζουν ότι μόνο το 16% των ζευγαριών που έχουν ήδη αποκτήσει παιδί μέσω υποβοηθούμενης αναπαραγωγής επιστρέφουν στη Μονάδα για να επιχειρήσουν επόμενη κύηση με τα έμβρυά τους που έχουν κρυσσυντηρηθεί.

Ποιες είναι οι επιλογές που έχει ένα υποβοηθούμενο πρόσωπο ή ζευγάρι για την τύχη των κρυσσυντηρημένων εμβρύων σήμερα;

Σήμερα στη χώρα μας, πριν από την έναρξη

της προσπάθειας, τα υποβοηθούμενα πρόσωπα καλούνται να συμπληρώσουν φόρμες συναίνεσης και δήλωση τύχης του κρυσσυντηρημένου γεννητικού υλικού. Αυτή τη στιγμή, μετά το πέρας της αρχικής διάρκειας κρυσσυντήρησης, η διάρκεια της κρυσσυντήρησης μπορεί να παρατείνεται για πέντε (5) έτη κάθε φορά με έγγραφη αίτηση των δικαιούμενων, χωρίς ανώτατο όριο παράτασης. Επομένως, οι επιλογές που υπάρχουν είναι η κρυσσυντήρηση των εμβρύων όπου μπορεί να γίνει εμβρυομεταφορά μέχρι η γυναίκα να συμπληρώσει το 54° έτος της ηλικίας της (με σχετική άδεια της Εθνικής Αρχής Ιατρικής Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής από το 50° μέχρι το 54° έτος), η διάθεση χωρίς αντάλλαγμα, κατά προτεραιότητα σε άλλα πρόσωπα, που θα επιλέξει ο ιατρός ή το ιατρικό κέντρο, η χρησιμοποίηση χωρίς αντάλλαγμα για ερευνητικούς ή θεραπευτικούς σκοπούς ή η καταστροφή του γεννητικού υλικού. Αν κοιτάξουμε προσεκτικά την πραγματικότητα στις μονάδες, ο μεγαλύτερος αριθμός των ζευγαριών επιλέγει να συνεχίσει την κρυσσυντήρηση των εμβρύων αυτών.

Πώς γεννήθηκε η ιδέα για τη δημιουργία Εθνικού Κέντρου Δωρεάς Εμβρύων;

Σε αυτή τη νέα κοινωνική συνθήκη που δημιουργείται με τα χιλιάδες κρυσσυντηρημένα έμβρυα, προκύπτει η ιδέα και ταυτόχρονα προσδοκία για δημιουργία ενός Εθνικού Κέντρου Δωρεάς Εμβρύων σε ζευγάρια που θα επιθυμούσαν την απόκτηση παιδιού μέσω αυτής της οδού. Βέβαια, ακόμα και η σύλληψη αυτή σε αρχικό στάδιο εγείρει σειρά ερωτημάτων για το θεσμικό πλαίσιο που θα διέπει την οργάνωση και τη λειτουργία της δομής αυτής και τον δημόσιο χώρο που θα φιλοξενήσει τα έμβρυα αυτά. Για παράδειγμα, ένα σημαντικό ζήτημα είναι η ενημέρωση των υποβοηθούμενων ζευγαριών που έχουν ήδη κρυσσυντηρημένα έμβρυα, καθώς δεν υπάρχει η δυνατότητα να δωρηθούν τα κρυσσυντηρημένα τους έμβρυα σε άλλα υποβοηθούμενα πρόσωπα μέσω του προτεινόμενου Εθνικού Κέντρου, αν δεν συναινέσουν σε

Ευελπιστώ μελλοντικά μέσω του Εθνικού Κέντρου Δωρεάς Εμβρύων, να διαθέτει δωρεάν αυτά τα κρυσσυντηρημένα έμβρυα σε ζευγάρια ή ελεύθερες γυναίκες που επιθυμούν να αποκτήσουν παιδί. Θα μπορέσει έτσι να δοθεί στα υποβοηθούμενα πρόσωπα μία επιπλέον ασφαλή και αξιόπιστη επιλογή στο όνειρό τους για απόκτηση ενός παιδιού

αυτή τη διαδικασία. Στο πνεύμα των διατάξεων του νέου νόμου 4958/2022, τα πρόσωπα που έχουν ήδη κρυσσυντηρημένα έμβρυα θα μπορούν να τροποποιήσουν τη δήλωση τύχης γεννητικού υλικού που έχουν υπογράψει και να συμπεριλάβουν την επιλογή της δωρεάς εμβρύων στο Εθνικό Κέντρο, μόλις αυτό ιδρυθεί.

Τα υποβοηθούμενα άτομα που επιθυμούν να γίνουν γονείς μέσω της διαδικασίας δωρεάς εμβρύου θα έχουν τη δυνατότητα να απευθυνθούν στο Εθνικό Κέντρο Δωρεάς Εμβρύων και θα προχωρούν στη δωρεά εμ-

βρύου χωρίς κόστος με βάση τα κριτήρια επιλογής που θα καθοριστούν.

Ποια είναι η γνώση μας για το τι συμβαίνει σε άλλες χώρες;

Σημαντικό είναι βέβαια όταν ανοίγει ο διάλογος για ένα μείζον επιστημονικό και κοινωνικό θέμα είναι να έχουμε εξετάσει και την εμπειρία άλλων χωρών. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η δωρεά εμβρύων σε υποβοηθούμενα άτομα από άλλα υποβοηθούμενα άτομα είναι ήδη γεγονός. Τα δύο άτομα από τα οποία έχει προέλθει το γεννητικό υλικό πρέπει να έχουν υποβληθεί σε ιατρικές εξετάσεις, με σκοπό να ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα το παιδί που θα γεννηθεί να πάσχει από γενετικό νόσημα. Εκεί, τα παιδιά αυτά έχουν το νομικό δικαίωμα να μάθουν το όνομα των προσώπων που δώρισαν αυτό το γεννητικό υλικό όταν ενηλικιωθούν. Στην Ολλανδία, από το 2011 λειτουργεί τράπεζα δωρεάς εμβρύων που δίνει τη δυνατότητα σε ζευγάρια που δεν έχουν τεκνοποιήσει να αποκτήσουν παιδί. Ομοίως, η δωρεά εμβρύων επιτρέπεται και σε άλλες χώρες, όπως η Ισπανία και πιο πρόσφατα, από το 2019, η Σουηδία. Στην Αυστραλία επίσης είναι νόμιμη διαδικασία η δωρεά εμβρύων και το παιδί που θα γεννηθεί μέσω αυτής της διαδικασίας έχει το δικαίωμα να ενημερωθεί για τα στοιχεία της δωρεάς όταν ενηλικιωθεί.

Πού θα μπορούσε να φιλοξενηθεί το Εθνικό Κέντρο Δωρεάς Εμβρύων;

Το Εθνικό Κέντρο Δωρεάς Εμβρύων θα μπορεί να φιλοξενηθεί σε ένα τριτοβάθμιο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο όπως το Νοσοκομείο Αττικής, το οποίο αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες παροχής τριτοβάθμιας περίθαλψης στη χώρα μας. Επίσης διαθέτει ήδη Μονάδα Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής και Τράπεζα Κρυσσυντήρησης με σύγχρονες ιατροτεχνολογικές εγκαταστάσεις, στελεχωμένη με το απαραίτητο ακαδημαϊκό και επιστημονικό προσωπικό.

Υπάρχουν επιστημονικές μελέτες για την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών που προέρχονται από δωρεά εμβρύων;

Μέχρι σήμερα, υπάρχουν στη βιβλιογραφία δύο μεγάλης χρονικής διάρκειας μελέτες σε 21 οικογένειες, σχετικά με την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών και τη λειτουργικότητα των οικογενειών μετά από δωρεά εμβρύων σε σύγκριση με οικογένειες που έχουν δημιουργηθεί μέσω υιοθεσίας ή υποβοηθούμενης αναπαραγωγής. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι οικογένειες αυτές είχαν καλή λειτουργικότητα και δεν παρατηρήθηκε αυξημένο ποσοστό συναισθηματικής αστάθειας ή διαταραχών συμπεριφοράς αυτών των παιδιών.

Τι άλλες επιλογές υπάρχουν πέρα από τη δωρεά εμβρύων;

Πλέον το ταξίδι προς την απόκτηση ενός παιδιού με μεθόδους υποβοηθούμενης αναπαραγωγής μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω διαφορετικών διαδρομών όπως η εξωσωματική γονιμοποίηση, η δωρεά γεννητικού υλικού (ωαρίων ή σπέρματος) και η παρένθετη μητρότητα. Πάντα, υπάρχει βέβαια και η επιλογή της υιοθεσίας για ζευγάρια και η επιθυμία να μεγαλώσουν την οικογένειά τους. Ευελπιστώ μελλοντικά μέσω του Εθνικού Κέντρου Δωρεάς Εμβρύων, το οποίο προτείνω να δημιουργηθεί και να εδράζεται εντός δημόσιας δομής, όπου ήδη λειτουργεί Μονάδα Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής και Τράπεζα Κρυσσυντήρησης να διαθέτει δωρεάν αυτά τα κρυσσυντηρημένα έμβρυα σε ζευγάρια ή ελεύθερες γυναίκες που επιθυμούν να αποκτήσουν παιδί. Θα μπορέσει έτσι να δοθεί στα υποβοηθούμενα πρόσωπα μία επιπλέον ασφαλή και αξιόπιστη επιλογή στο όνειρό τους για απόκτηση ενός παιδιού, στο μοναδικό αυτό και γεμάτο εμπειρίες ταξίδι τους.